

tan sols pogué fer un article *destròçar*, -*ossar*; i avui i tot encara és un mot incomparablement menys usat i genuí que el seu concurrent *trosejar*; si que hi ha *des-troça* 'matança' en el *DAG.*, només documentat en un text mallorquí de c. 1525 i en un passatge de Jo. Martorell; cert que hi ha exemples cat. de *destrossa* i *destrossar*, però és amb sentit diferent, i ja veurem com s'hi explica aquest mot. Cal, doncs, abandonar enterament la idea de Malkiel, per més que aportés una solució simple a un problema certament fosc i embrollat.

Cal reconèixer que les pistes suggerides abans, eren tan desencaminades que quasi cap no mereixia discussió; havent-ho justificat ja en el *DCEC*, ja no diré res de les insinuades per Spitzer (*LexikK*, 132) i per Garcia de Diego (*BRAE* VII, 260; *RFE* IX, 347): temps perdut referir idees vaguïssimes o disbaratades (menys val encara la niciesa de Harri Meier, que recull *AlcM*).

Brüch (*Misc. Schuchardt*, 69) volia partir del gal. Que estaria bé si res de semblant es trobés en les llengües cèltiques, però no hi ha res, sinó fent trampes amb els fets lingüístics. Idea represa per JHubschmid (*Rev. Port. de Filol.* v, 1951, 1-25), postulant audaçment un gal **TRÖCŌS* que hauria donat el cast. *trozo* i cat.-oc. *tros*, el qual separen del fr. ant. *trous*, que vindria de *THYRSUS*; mentre que el suposat mot gal vindria d'una variant del ky. *trwch* 'mutilat' (pron. *trub*). Brüch suposava que aquest tindria en gal la forma **TRÖCŌS*, i Hubschmid suposa que hi tingués la forma **TRUCCIO*.

Poca diferència hi ha, car totes dues suposicions manquen de base celtològica. La de Brüch va contra elements ben establerts pels celtòlegs: la *ch* gallesa darrere vocal no pot venir d'una -*c*- intervocàlica (que faria ky. -*g*) sinó de certs grups de sibilant, com -*sp*-, -*sw*-, -*ps*-, -*ks*- (Pedersen, *Vgl. Gr. K. Spr.* I, 517). En rigor també podria ser -*kk*-, d'aquí l'arbitrària hipòtesi en què es refugia l'altre.

Però quant a Hubschmid, aquest no aconsegueix arribar-hi sinó a costa de fer una quintuple violència als fets o a les opinions rebudes comunament: 1) prescindint del fet que el cat.-oc. *tros* presenta *o* oberta i no pas la continuació d'una *ū*; 2) descartant (tot abstenint-se porugament de parlar-ne) l'etimologia, comunament acceptada, que enllaça *trwch* amb la família *TRENK*- (a base de *TRONK-SO*-), ben representada en cèltic; 3) atribuïnt-ho a una arrel estranya al cèltic, i només documentada en bàltic, la del lit. *trūkti* 'esqueixar, rebentar, rompre'; 4) com que aquesta només permetria una base *TRUK*- amb -*k*- senzilla, en desacord amb la -*ch*- gallesa, admetent que va haver-hi una 'geminació expressiva' **TRUKK*-; i 5) el kymri només permetria suposar **TRUCCO*-, amb això imagina una derivació **TRUCCIO*- com a punt de partida dels mots romànics, formada pel gàllic sobre l'arxi-hipotètica i inversemblant base britònica. És precisament aquest amuntegament de detalls diversos, que queden sense cap ni centener, el que constitueix el senyal més característic de les pistes etimològiques falses. Però, ras i curt, l'autoritat celtològica de Pokorny ens assegura (com hem vist a *TRAU*) que el kymri *trwch* ve de

TRUK-SO-; res de *KI*, doncs, i per tant, cap connexió possible amb el cat.-oc. *troç*.

Per això intenta Hubschmid recolzar el seu hipotètic *TRUCCO*- cercant una sèrie de dades romàniques que corroborarien l'existència d'aquesta anella imaginària entre els fets romànics i les possibilitats cèltiques. Però cap d'aquestes dades no està documentada antigament, cap no és un mot ben conegut i pertanyent a una llengua o dialecte important: les seves fonts són obres de tan mala fama com els diccs. cat. de Bulbena i de Griera (farcits d'errades de comprensió i de còpia); un inv. català que conté altres mots manifestament mal llegits, i amb un context, altrament, que no revela en absolut el que el mot pugui significar. Pitjor encara és que aquestes dades són esporàdiques i isolades geogràficament les unes de les altres —és difícil, doncs, que aquí hi hagi res de pre-romà—; i encara és més alarmant pel fet que la meitat provinquin de terres tan estranyes al celtisme com Calàbria i el País Basc.

És clar que aqueix mot bearnès local *trouc* 'torell o segment de tronc' resulta d'un encreuament dels sinònims conegudíssims *trounc* i *souc* (de la família de *SOCA*); que el calabr. *tròccanu* ve de *trounc* combinat amb *ciocco* (amb el qual el tradueix Rohlf's); que el lleonès local *truecco* és *tronco* × *zueco*; sobre el cat. dial. *troc*, veg. els fets nous que ha aportat el nostre article *TRAU* (ultra la nota 8 del *DECH*, *TROZO*) que certament duen per un camí enterament inconnex amb el que ell imaginava. L'escarrassat article de Hubschmid quedarà colgat i oblidat sota tanta runa.

Només és possible advocar a favor de la vella etimologia de Diez (*Wb.*, 322), que pretengué igualar *tros* amb l'it. *tórso* 'tija de planta', 'tronc o bust d'una persona', prolongació evident del ll. *THYRSUS* 'tija'; per a l'italià aquest és irreprotxable, puix que és manlleu del seu sinònim gr. *θύρσος*, on la forma de l'accent, ateses les lleis de l'accentuació grega, prova que la *υ* era breu. Y el ll. vg. canviava la *ypsilon* en *ū*.

Quant al grup inicial *tr-* de les altres llengües, s'estrebava en el fr. ant. *trōs*, més tard *trous*: aquest significava 'tronxo de col i d'altres plantes' (veg. també Jud, *Rom.* LI, 294), però hi acumulava la significació de 'tros o fragment de llança', que ja tant s'acosta a la del cat., i més a la del cast.-port. En efecte és mot ben conegut en el Nord francès, molt freqüent des del S. XII (Chrestien, Wace, *Les Loberains*) fins a Rabalais,² i avui encara usual en patuesos del Centre, Sud-est i Sudoest; als exs. de God., podem afegir encara *trous* «tronçon, bout» en el *Tournoiment d'Enfer*, escrit a la zona de Blois a finals del S. XIII (*Rom.* XLIV, 557) i d'altres.³

Era un suport bo i oportú. Heus aquí per què van seguir admetent aquesta etimologia molts autors moderns. I M-Lübke (*REW*, 8725), tot reconeixent que per a *tros* les dificultats eren greus, no es va decidir a descartar-la. Però aquestes dificultats són reals i grosses: la metàtesi de la *r* és completament anòmala, almenys en síl·laba accentuada;⁴ d'altra banda el cat. *tros* té *o* oberta constant, i constatada des del S. XIV,